

Klart for folkeavstemning

Presidenten tok den islandske regjeringen på sengen da han i går nektet å underskrive loven om å betale tilbake milliarder til Storbritannia og Nederland. Han vil ha en folkeavstemning om saken.

► Icesave-avtalen

MAGNE GAASEMYR
magne.gaasemyr@bt.no

Statsminister Jóhanna Sigurðardóttir var svært skuffet over president Ólafur Ragnar Grímsson sin beslutning som kom i går formiddag.

– Vi fikk vite det sammen med resten av nasjonen. Nå må vi i regjeringen ha litt tid til å områ oss, sa statsministeren.

Senere på dagen i går innkalte hun sosialdemokratenes alltingsgruppe til krisemøte, mens finansminister Steingrímur Sigfússon diskuterte saken med gruppen til det andre regjeringspartiet, Venstre-Grønne.

Vil involvere hele folket

Den omstridte loven, Icesave-avtalen, garanterer at Nederland og Storbritannia får tilbakebetalt lån 3,8 milliarder euro, rundt 30 milliarder norske kroner, fra Island. Lånene ble gitt for å dekke britiske og hollandske innskuyterers penger i den fallerte Landsbanki. Etter mange runder og mye strid fikk regjeringen 30. desember vedtatt loven med 33 mot 30 stemmer i Alltinget.

Lørdag 2. januar fikk president Grímsson overlevert rundt 60.000 underskrifter fra islendinger som er imot Icesave-avtalen. De ble altså hørt. I går la presidenten ned sitt veto. Han brukte paragraf 26 i grunnloven, som gir presidenten en slik rett. Da skal saken straks sendes ut til folkeavstemning.

– At hele folket er involvert i den endelige beslutningen, er en betingelse for en vellykket løsning, forsoning og ny vekst, sa Grímsson.

Uklart om folkeavstemning

Island har i øyeblikket ikke noe system for en slik folkeavstemning. Men det ligger to forslag i Alltinget, et fra regjeringen og et fra opposisjonen, så en lov om hvordan en folkeavstemning skal foregå, kan bli vedtatt forholdsvis raskt.

Presidentens veto rett var en hvilende paragraf i republikkens første femti år. Men i 2004 la president

Grímsson, som var professor i statsvitenskap før han gikk inn i politikken, ned veto mot en lov om eierskap i mediene. Da trakk regjeringen forslaget tilbake.

Om presidenten denne gangen får sitt ønske om folkeavstem-

ning oppfylt, gjenstår å se. Statsviter Gunnar Helgi Kristinsson sier til den islandske kringkastings RUV at det nå finnes tre muligheter:

- Folkeavstemning.
- Loven trekkes tilbake og man forsøker å få vedtatt en ny lov.
- Regjeringen går av.

Kristinsson mener presidenten har tiltatt seg mer makt enn noen tidligere president, og at han tolker grunnloven annerledes enn det man har gjort til nå.

Økonomiprofessor Thorolfur Matthiasson ved Islands universitet sier til BT at opposisjonen opptrer svært populistisk.

– Den har gått ut med feil informasjon. Det fremstilles som om garantibeløpet er det Island skal

fakta

Icesave-avtalen

- Forhandlet frem av Island med Nederland og Storbritannia.
- Den islandske staten måtte høsten 2008 gripe inn og ta styringen over landets tre største banker.
- Nederland og Storbritannia trådte til da nettbanken Icesave gikk over ende sammen med sitt morselskap Landsbanki. De lånte Island i underkant av 32 milliarder kroner som ble brukt til kompensasjoner til nettbankens kunder i de to landene.
- Alltinget i Reykjavik har vedtatt å betale tilbake disse pengene i løpet av 14 år. Beløpet tilsvarer en gjeld på rundt 93.000 kroner pr. innbygger.

FOLKET PROTESTERER: Loven om å betale tilbake 32 milliarder kroner til Nederland og Storbritannia ble 30. desember vedtatt med 33 mot 30. Flere hundre samlet seg utenfor presidentboligen.

betale. Men verdiene i konkursboet til Landsbanki kommer til fradrag. Kanskje vil så mye som 90 prosent av garantien dekkes av boet og ikke av islandske skattebetalere.

Matthiasson sier at det er kommet lite frem i debatten.

– Men uten en avtale kan Storbritannia og Nederland sende kravet til inkasso. Så da kan jo bruttotallet likevel bli en realitet, sier han lakonisk.

Tror det kan bli kaos

Matthiasson mener motstanderne har fisket i rørt vann, og spilt på følelsene til folk som må se sine penger gå tapt mens de skyldige for bankkrisen går fri.

– Det som skjer nå, er ikke i landets interesser. Jeg tror kostnadene med de langdryge for-

handlingene alt er større enn med selve Icesave-saken.

Matthiasson viser til at fordi prosessen har forsinket lån fra IMF og en rekke land, deriblant Norge, påføres Island et rentepå-

– Må løses ganske fort

Slike avtaler mellom stater egner seg lite for folkeavstemning, hevdet flere kommentatorer i går.

Det blir enda mer komplisert av at loven av 30. desember er en endring av en lov som Alltinget vedtok i august i fjor.

– Presidentens veto krever at loven går til folkeavstemning snarest mulig, der den må ha

slag på fire prosent i utenlandske markeder.

– Ratingbyråer som Standard & Poor og Fitch er i ferd med å oppgradere Island. Nå kan det stanse. For et land med brutto-

simpelt flertall for å bli stående. I mellomtiden gjelder loven slik den er vedtatt i Alltinget, heter det i en pressemelding regjeringen sendte ut i går.

– Dette kom overraskende. Vi må se på alle sider ved saken, men dette er et spørsmål som må løses ganske fort, sier pressetalsmann Elias Gudjonsson i det islandske finansdepartementet.